

PSYCHOSOFIE 4

Moudrost o Člověku, Duši a Duchu

Vědomí a duševní život.

Rudolf Steiner

Čtvrtá přednáška

Ještě důvěrnějšímu porozumění tomu, co bylo řečeno včera, a co zbývá ještě říci dnes, napomůže snaha porovnat báseň z Goethova mládí, kterou jste právě slyšeli (na začátku přednášky byla recitována báseň "Poetické myšlenky o sestupu Ježíše Krista do pekel") s tou od Hegela, která byla recitována včera. Takové porovnání nám ukáže výrazný rozdíl mezi dušemi těchto zmiňovaných osobností. Zkuste vnímat ten hluboký rozdíl mezi těma dvěma básněmi. Nedostatek času nám umožňuje zmínit se pouze o některých aspektech, ale budeme si schopni rozumět.

Báseň, kterou jste slyšeli včera (Eleusis) napsal filosof, který dosáhl nesmírných výšek čistého myšlení. Viděli jsme, že sama myšlenka se u Hegela stala, řekl bych, poeticky kreativní. Pocítili jsme ty mocné myšlenky o Mystériích, záhadách světa. Zároveň jsme pocítili určitou neobratnost v básnickém zacházení s tím materiálem; poezie není hlavním posláním tohoto muže. Zápasí s poetickou formou a máme dojem, že ta myšlenka musela bojovat, aby mohla dosáhnout té oblasti, kdy se mohla ztvárnit v poetické formě. Hegel by zřejmě nedokázal napsat mnoho takových básní.

Porovnejme tuto báseň z jiného hlediska. V první přednášce jsme vám četli pozměněnou verzi básně z Goethova mládí, ukazující, jak v jedné hrudi žily dvě duše. Dnes jsme četli jinou báseň z Goethova mládí, která nepotřebovala žádné úpravy. Forma, ve které byla ta báseň napsána s těmi mohutnými obrazy, by byla hodnotná také pro zralého Goetha. V této básni vidíme v Goethovi pracovat duševní síly naprosto odlišné od těch aktivních v Hegelovi. Je jisté, že bohatství nepřekonatelných obrazů proudilo do mladého Goetha. Jeho vrozený génius byl takový, že bohatství překypujících obrazů proudilo do jeho duševního života. Uvědomíme si, že když ho překonala velikost subjektu, a hodně toho zkazila u té předchozí básně, tak v tomto případě byla překonána silným duševním životem, který usiloval vyjádřit se ve výrazných obrazech.

V těch recitovaných básních najdeme tři zajímavé body. U Hegela je tou hybnou silou myšlenka. Dosahuje obrazů pouze v zápase a intenzita toho zápasu je stále rozpoznatelná, dokonce i v těch bledých obrazech. U Goetha, na druhé straně, pracuje úplně jiná duševní síla, která ohromuje mocnými obrazy. Povšimneme si, že tato duševní síla může být jindy zhoršena jako v "The Wandering Jew", kde jí zbyl jenom zlomek, kvůli konfliktu mezi dvěma duševními silami. To ukazuje na různorodou povahu duševního života. U Hegela vidíme, že síla myšlení proniká s těžkostí do jiné duševní síly, která byla naopak u Goetha mnohem silnější. Na druhé straně zase můžeme vidět u Goetha, jak si nejlepší síla jeho duše proráží cestu do něčeho, co jí odporuje. To mějme na paměti.

Nyní si shrneme naše psychosofická studia. Vzpomeňte si, co jsme našli, že pracuje v duševním životě: usuzování a zážitky lásky a nenávisti, které pocházejí z obsahu touhy, ale můžeme to seřadit také jinak. Silou úsudku míníme duševní činnost, schopnost, která touží rozumět pravdě. Setkáváme se s úplně jinou duševní silou, když máme na mysli duši jako bytost, která se zajímá, tak či onak, o vnější svět. Duše se zajímá o vnější svět, pokud je v ní aktivní láska a nenávist.

Avšak jevy lásky a nenávisti nemají nic společného se silou usuzování. Síla úsudku a zájem jsou dvě síly, které jsou činné v duši úplně jinak. Například, pokud byste hledali v duši chtění, představíte-li si je jako jakousi funkci samu o sobě, tak najdete zájem o to, co je chtěné. Zkrátka, zájem probuzený láskou a nenávistí, a usuzování. Mimo těchto zkušeností byste v oblasti duše už nic jiného nenalezli. Tím je obsah duševního života vyčerpán.

V předcházející části jsme ale vynechali jeden z nejdůležitějších rysů duševního života, se kterým se náhle setkáváme. Označujeme jej slovem vědomí. Vědomí je sjednocující část duševního života. Když zkoumáme obsah duševního života z jakéhokoli hlediska, tak se setkáváme se silou úsudku a se zájmem, ale když zacházíme s vnitřními zvláštnostmi těchto dvou duševních sil, tak je můžeme zahrnout mezi prvky duševního života pouze tehdy, když můžeme duši připsat vědomí.

Nuže, co je to vědomí? Nepřejdu k definici toho slova, ale budu pouze charakterizovat. Když se přiblížíte k pojmu "vědomí" ve světle toho, co jsme již studovali, tak uvidíte, že vzhledem k nepřetržitému proudu představ, se onen stav vědomí v duši nakonec neshoduje s duševním životem. Proč je tomu tak? Viděli jsme, jak víte, že duševní život se odlišuje od stavu bdělého vědomí, díky té skutečnosti, že představa může v duši žít dále, aniž by vstoupila do vědomí. Někjaký pojem z naší minulosti dál žije v našem duševním životě. Můžeme si na to opět vzpomenout, ale pokud to děláme, tak pouze další den nebo tak nějak, ne okamžitě, v mezidobí to nebylo v našem vědomí, bylo to pouze v naší paměti. Paměť není vždy vědomá. Takže pojem existoval v naší duši, ale nebyl momentálně v našem vědomí. Vědomí není to samé jako nepřetržitý proud duševního života. Musíme to podat takto. Představy, které si můžeme nějaký čas pamatovat, představuje jakýsi šíp ukazující ve směru proudu představ v čase, do toho zahrneme všechny představy proudící z minulosti do budoucnosti (viz. obrázek). Abychom si je uvědomili, tak je musíme nejdříve vyvolat z nevědomého života duše aktem vůle.

Když je duše vzhůru, tak je vědomý stav něčím, co náleží duševnímu životu, ale ne v tom smyslu, že všechno, co je k němu v nějakém vztahu, je také ve vědomém stavu. Naopak, vědomí osvětluje pouze část duševního života. Když se zeptáte na důvod, tak by někdo mohl odpovědět "Nu, to, co nazýváte "nepřetržitý proud představ", není nic jiného, než stanovené a stálé uspořádání nervů a mozku, a všechno, co je třeba je, že v určité chvíli, je mozkové uspořádání osvětlené vědomím." Tak by to bylo v případě, kdyby vjem nebyl o něco oloupen, když se stával představou. V takovém případě by vjem nebyl proměněn v představu. To druhé je ale odezva, jakýsi vjem zevnitř, který oloupil ten vnější vjem o něco, co nebylo vždycky spojené s vědomím, ale spíše to jím musí být osvětlováno.

Dále se ptáme, jak je možné vrhnout světlo na tento nepřetržitý proud, který objímá nevědomé představy a osvětlit jej takovým způsobem, že by se jeho obsah stal viditelným ve vzpomínce. Určitá skutečnost duševního života, jaký se může uskutečnit na fyzické pláni, nám poslouží k objasnění. Je to skutečnost úplně ignorovaná fyziologií, ale my se zabýváme fakty, ne předsudky. Máme mnoho druhů pocitů, například toužení, netrpělivost, naději, pochybnost a nakonec takové pocity jako je obava, strach atd. Co nám říkají? Zkoumání nám ukazuje, že mají společného něco divného. Všechny nás odkazují na budoucnost, na něco, co mohou mít za následek a v co se doufá.

Náš duševní život je tak konstituován, že v našich pocitech se zajímáme nejen o současnost, ale také o budoucnost a cosi živoucího v ní. Je to dokonce silnější v případě výrazných tužeb. Jen se pokuste sledovat hnutí ve vaší duši, když si přejete něco, co se má v budoucnu vyplnit! Můžete jít ještě dál; zkuste vypátrat ve vaší paměti zkušenosti radosti nebo smutku, které jste prožívali ve vašem mládí a porovnejte to s podobnými pocity, které jste měli nedávno. Zkuste to, a uvidíte jak takové vzpomínky zůstávají vybledlé, když se je snažíte osvěžit. V přítomnosti jsou takové vzpomínky čerstvé a silné, ale čím dále se od nich posuneme, tím bledšími se stávají. Rád bych se zeptal jak mnoho lidí truchlí pro něco, co se jim stalo před deseti lety, když už působící příčina přestala existovat? Je zde ohromný rozdíl mezi tím, jak se díváme na budoucnost a na minulost. Existuje jenom jedno jediné vysvětlení této skutečnosti. To, co nazýváme touha prostě neproudí stejným směrem jako proud představ, ale naopak se s ním setkává. Na váš duševní život to vrhne silné světlo, když připustíte tento fakt. Touha, láska, nenávisť, přání, zájem a tak dál, utvářejí proud tekoucí z budoucnosti do minulosti, což je směrem k vám.

Bude to trvat celé dny vypracovat to do detailu, ale hádanky vědomí budou vyřešené a celá zvláštní povaha duševního života bude osvětlena, když začnete předpokladem, že ten proud touhy, lásky a nenávisť k vám přichází z budoucnosti a setkává se s proudem představ tekoucích z minulosti do budoucnosti. V každém momentu jste ve skutečnosti vprostřed setkání těchto dvou proudů a s ohledem k tomu, že přítomná chvíle vašeho duševního života se sestává z takového setkání, tak budete rychle rozumět tomu, že tyto dva proudy se ve vaší duši sbíhají (překrývají). Toto překrývání je vědomím.

Když se v jakýkoli moment přítomnosti podíváte na váš vědomý duševní život, tak tam najdete něco, co jedná z minulosti do budoucnosti a něco, co běží z budoucnosti do minulosti.

Vědomí nemůžeme nijak jinak vysvětlit, než překrýváním těchto dvou proudů, a když si představíte všechno nahromaděné, které se zde odehrává, tak uvidíte, že se vaše duše podílí na tom všem, co teče z minulosti, a na tom, co proudí z budoucnosti, aby se s tímto proudem setkala. Když budete v jakýkoli moment pozorovat vědomý duševní život, tak uvidíte určité prostoupení těchto dvou proudů. Zde jsou všechny pojmy, které si sebou nesete, tam je všechno, co proudí z budoucnosti do minulosti, setkávají se s proudem představ, jako je zájem, přání, touha a tak dále.

Jelikož rozeznáváme tyto dva proudy docela zřetelně, tak označíme duševní život dvěma jmény, ačkoli jména sama jsou nepodstatná. Když se ale jedná o veřejnou přednášku, tak bych měl vybrat nějaká zvláštní jména, jak je zvykem. Například je mohu nazvat proud A a ten druhý B; pak byste mohli pracovat na rovnici, kdy by bylo A a B platné. Na jménech nezáleží, ale rád bych zde vybral jména, která vyvolají ve vaší mysli to, co už musíte vědět z jiného hlediska, a tak o tom můžete přemýšlet ze dvou aspektů. Za prvé, od čistého empirika, který může vybírat jakákoli jména, co se mu líbí pro prokázané výsledky svých výzkumů, což je příklad, kdy jména jsou nepodstatná, a za druhé, z úhlu pohledu toho, kdo vybírá taková jména, protože sleduje věci jasnovidně. Tak budeme označovat proud představ tekoucí z minulosti do budoucnosti "éterné tělo duše", a ten druhý proud tužeb, běžící z budoucnosti do minulosti "astrální tělo duše".

Vědomí je setkání astrálního a éterného těla. Můžete si to otestovat. Zkuste si vzpomenout na všechno, co jste se dozvěděli z výzkumu jasnovidného vědomí o éterném a astrálním těle, a zde to použijte. Potřebujete se pouze zeptat sami sebe, co způsobuje to přehrazení, ten průsečík dvou proudů. Odpověď leží v té skutečnosti, že ony dva proudy se setkávají ve fyzickém těle. Na moment teď předpokládejte, že fyzické a éterné tělo bylo odstraněno. Co by se stalo? Ten proud z minulosti do budoucnosti by chyběl, a ten druhý, astrální proud, by měl volnou cestu. Nuže, to je přesně to, co se odehrává ihned po smrti, s tím výsledkem, že vědomí během kámaloky běží obráceně. Takže jsme při sledování naší psychosofické stezky znovuobjevili to, co jsme se dozvěděli prostřednictvím exaktní theosofie. Mnoho výsledků jasnovidného výzkumu bude zpočátku popírat pozorování učiněná na fyzické pláni, protože to posledně zmíněné by nejdříve muselo být řádně uspořádáno, ale pokud se to tak učiní, tak mohou být výsledky jasnovidného výzkumu neustále ověřovány. Výsledky obou metod se budou shodovat.

Nyní budeme zkoumat další fenomén duševního života v běžném jazyce nazývaný "překvapení", "úžas". Co to přesně je? Kdy můžeme být překvapení něčím, s čím se setkáváme? Pouze tehdy, když v momentě, kdy se s tím setkáváme, tak nejsme ihned v takovém postavení, abychom si jej vysvětlili; když náš soud ihned přiměřeně neodpovídá vnějším vjemům působícím na náš duševní život. V tu chvíli, kdy se naše usuzování vyrovná s daným úkolem, tak naše překvapení pomine. Něco, co naše usuzování už jednou ovládlo, nám už žádné překvapení nepřinese.

Při setkávání s nějakým jevem a zažívání překvapení, úžasu - případně i strachu - to znamená, při přijímání nějakého vědomého vjemu, aniž by naše usuzování mělo čas, aby zasáhlo, vystávají pocity, ale ne úsudek, aspoň z počátku ne. Když pro to hledáme vysvětlení, tak si musíme uvědomit, že náš zájem, naše kapacita touhy, nemůže téci ve stejném směru jako síla

úsudku, protože jinak by se oba dva proudy shodovaly; proto usuzování musí být něco jiného než obyčejný zájem.

Usuzování nemůže být identické a téci společně ani s tím duševním proudem z minulosti do budoucnosti. Jinak by usuzování bylo neustále shodné s proudem představ a celý duševní život by měl účast na tom, když bychom usuzovali. Představy v tomto okamžiku musí ustát. Nicméně usuzování je vědomé; přesto, jak daleko jsme od toho, v okamžiku usuzování, abychom čelili všem představám, které naše duše zahrnuje! Usuzování není schopné okamžitě uchopit nepřetržitý proud duševního života, proto se tyto dva nemohou ani shodovat. Ani se nemůže usuzování shodovat s proudem z budoucnosti do minulosti, protože by strach, úzkost, úžas, překvapení nebyly možné. Usuzování se proto neshoduje s žádným z těchto proudů.

Mějme to na mysli a prozkoumejme nyní nepřetržitý proud éterného těla, který proudí z minulosti do budoucnosti. Odhalí nám to něco vskutku vysoce zvláštního a sice to, že nejen že se to může takříkajíc pohybovat v duši nevědomě, ale může to být také vědomé. Mějme jasně na zřeteli, že nevědomé pojmy, procházející naším duševním životem, se mohou stát vědomými. Jsou vždy přítomné, ale ne vždy vědomé. Pokusme se jednoduchým příkladem zaměřit naši pozornost na moment, kdy se taková nevědomá představa stane vědomou. Procházíte obrazovou galerií a zastavíte se před obrazem, abyste se na něj podívali. V tom okamžiku se stejný obraz vynoří ve vašem vědomí; už jste ho předtím viděli. Co to bylo, co vyvolalo tuto vzpomínku? Nuže, byl to vjem toho nového obrazu, který kouzelně a magicky vykouznil před vaším duševním zrakem starou představu obrazu. Kdybyste se s tímto obrazem nesetkali, tak by ta stará představa nebyla povzbuzena k tomu, aby se vynořila na povrch. Porozumíte tomuto procesu, když jej vysvětlíme následovně. To, co nazývám mým já, vstoupilo znovu do vzájemného vztahu s obrazem, když se s ním setkalo.

Ta okolnost, že vaše já přijímá do sebe něco nového, působí na něco, co je obsaženo v nepřetržitém proudu duševního života, a tak se to stává znovu viditelným. Pokusme se získat jakýsi obraz, prostřednictvím kterého budeme moci tento proces popsat. Pomyslete na všechny objekty, které jsou právě teď za vámi, ale bez toho, abyste se otáčeli; nemůžete je vidět. Za jakých podmínek je můžete vidět a přitom se neotočit dozadu? Když se podíváte do zrcadla. Něco podobného se musí odehrát mezi představami, které žijí nevědomě v duši a tím procesem tvořeným novou představou. To posledně zmíněné se smísí s vašimi starými představami tak, aby jim poskytlo něco, co jim umožní být viditelnými pro duševní zrak.

Nuže, copak to je, co zahradí pohled na starou představu, přetvoří ji do neviditelnosti? Je to naše já, které stojí v cestě, a když nový proces poskytne impuls k zrcadlení, tak je výsledkem proces upamatování se, uvědomíme si starou představu. Proud paměti běží zpět ke staré představě, tak jako paprsky světla běží zpět ke zrcadlu, a odtamtud se odrážejí vpřed. Když se ptáme dále po příčině takového zrcadlení, tak si vzpomeňme na ty významné skutečnosti, že lidská vzpomínka na minulost se na určitém bodě zastaví. A od toho období, až k narození, si člověk nic nepamatuje. Kde se vzpomínka na minulé události započíná? Vskutku, které procesy lidského života jsou jedinými procesy, které se mohou vybavit v paměti? Pouze ty, na kterých se účastnilo já, které si já přivlastnilo, proto je to ve stejné době, podle požadavků

jistého zákona, že dítě si může začít vytvářet svoji představu já. Pouze takové představy si pamatujeme, které se odehrávaly počas našeho fyzického života, kterých se já účastnilo jako aktivní síla, vědomá si sama sebe.

A jak je to s tímhle já během prvních tří let života dítěte? Zpočátku přijímá všechny dojmy takřikajíc nevědomě; není samo přítomno. Pak se začne spojovat se všemi představami přijímanými zvenčí. To je chvíle, kdy lidské já začne stát před svými představami a umísťuje je za sebe. Až do té doby, celý život představ já, byl žitý pouze v životě přítomnosti; nyní se objeví, čelí svobodně budoucnosti a je připraveno přijmout cokoliv, co mu přijde naproti z budoucnosti, ale minulé představy umístí za sebe.

Co se musí stát v okamžiku, kdy si já začne přivlastňovat všechny představy, kdy se stává vědomým? Já se musí připojit k trvalému proudu, který jsme nazvali éterné tělo. Ve chvíli, kdy dítě začne vyvíjet vědomí já, proud života učiní otisk na éterném těle a vtom vznikne ta schopnost pro vědomí já. Vnímání já k vám nikdy nemůže přijít zvenčí; zvenčí jsou nám dávány představy týkající se fyzického světa. Tomu momentu, kdy dítě začne vnímat svoje vlastní já předchází stav, kdy nemůže cítit svoje éterné tělo, ale od té chvíle já zrcadlí zpět do sebe proud éterného těla. To vám také nastavuje zrcadlo.

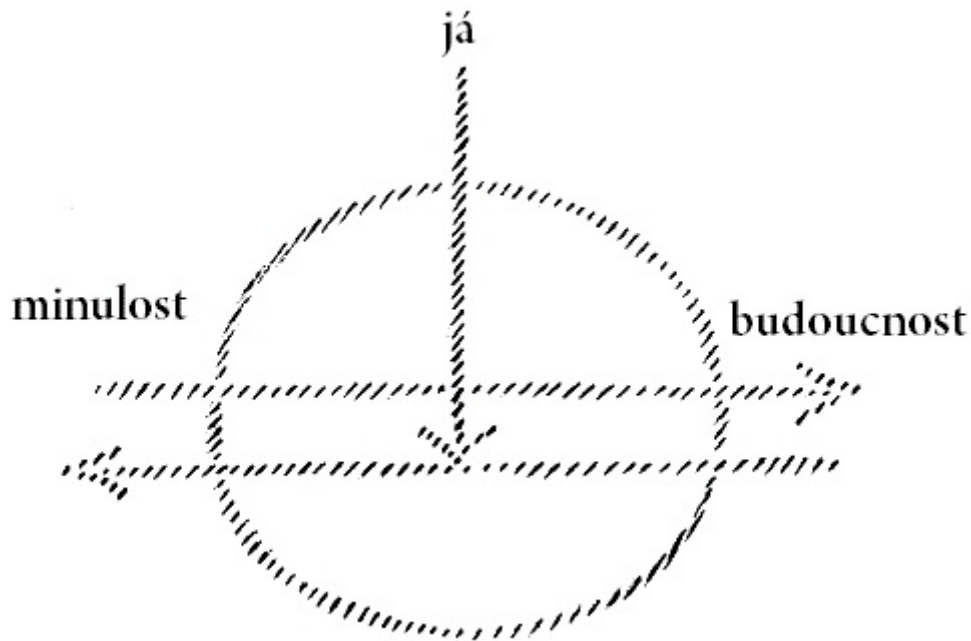
Abychom to shrnuli: zatímco všechny jiné představy - ty co mají vztah k fyzickému světu - jsou přijímány fyzickou lidskou bytostí, tak vědomí já, představa já, vyvstává, když já vyplní éterné tělo a je zrcadleno takřka z jeho vnitřních stěn. Charakteristickým rysem vědomí já je, že je to vnitřně zrcadlené éterné tělo.

Co může způsobit toto vnitřní zrcadlení? Vnitřní ohraničení éterného těla. Jenom tak se já stane vědomým, jako následek vnitřního odrazu. Jak si pamatujete, tak jsme se učili, že astrální tělo jde naproti éternému tělu. Je to já, které vyplňuje éterné tělo, a skrze tento vnitřní odraz se stává vědomým si sebe, jako takového. Toto vědomí já je silně sevřeno všemi našimi zájmy, všemi touhami, protože ty se do já stále vštěpují. Přesto, i když to uskutečňuje do takové míry, že to charakterizujeme jako egoismus, je zde na tomto vnímání já něco zvláštního, určitým způsobem nezávislého na touhách.

Existuje jistý požadavek, který lidská duše má sama na sebe, pohotově duší doložený; každá duše ví, že pouhá touha vůbec nemůže vyvolat já. Jakkoli moc to chcete udělat, tak to nejde. Vědomí já se neskládá z proudu tužeb o nic více, než z proudu představ. Je to jakýsi prvek zásadně odlišný od jednoho i druhého, ale takový, který si oba proudy přizpůsobuje. Můžeme tento stav znázornit graficky tím, že nakreslíme proudění já v pravém úhlu k proudu času. To dává správný obrázek.

To je jediný způsob, který platí pro všechny zapojené jevy. Tomu budete vždy schopni porozumět, když budete předpokládat, že jakýsi proud běží v pravém úhlu k ostatním dvěma

proudům, k tomu jednomu z minulosti do budoucnosti, a k tomu z budoucnosti do minulosti. To je proud odpovídající prvku lidského já samotnému.

Je zde něco jiného, něco v povaze lidské duševní zkušenosti, co je spojené s já. To je síla úsudku. Ta přichází spolu s já. Když si představíte tento obraz, tak budete schopni skutečně porozumět pouze jevu překvapení, nebo zájmu, ale ne té usuzující činnosti já. To poslední jmenovaná totiž vůbec nemůže vstoupit do procesu ze směru z minulosti, a tím méně může já vstoupit zároveň s touhou, pro usuzování je nemožné setkat se s proudem „budoucnost – minulost“. Co je nezbytně nutné, když se usuzování má setkat s proudem já? Zrcadlení, a to se musí odehrát takovým způsobem, že já má nevědomě proudící představy jasně za sebou.

To by bylo v tom případě, kdyby proud já vstoupil ze směru indikovaného tím šípem v nákresu, ale pak by změnilo svůj směr k tomu, co ukazuje ten druhý šíp, směrem do budoucnosti. Nyní se já spojilo s proudem éterného těla, vstoupilo do éterného těla - samo se takříkajíc stalo zrcadlem. To se překvapivě shoduje se skutečností. Když má já za sebou nevědomě vpřed proudící představy, s čím se setkává vpředu, směrem do budoucnosti?

Představte si, že se díváte do zrcadla. Když za vámi nic není, tak nevidíte nic než nekončící prázdnotu a zpočátku to je pohled člověka do budoucnosti. Kdy tam něco můžete vidět? Pouze pokud se objeví něco z minulosti. Vidíte minulost, ne budoucnost; zrcadlo vám ukazuje předměty, které máte za sebou. Nyní, když je já zrcadleno vnitřně, ve chvíli, kdy dítě přichází k vědomí vlastního já, tak celý duševní život, od té chvíle dále, dává najevo, že zkušenosti a dojmy z minulosti, se zrcadlí také. To je důvodem, proč si nemůžete pamatovat nic předtím, než se já stane prostředníkem zrcadlení. Když má být v zrcadle vidět něco z minulosti, tak přirozeně nevidíte nic z budoucnosti, stejně jako nevidíte nic za rtutí pokrývající zrcadlo.

Zde by mělo být uvedeno, že dítě, když je to odraženo v éterném těle v počátku já, si nepamatuje, co se stalo předtím. Všechno vysvětluje jedna základní skutečnost, že lidské já, pokud vstupuje do éterného těla a přijímá představy z minulosti, tak se samo stává zrcadlicím aparátem vnímavým ke všemu, co od té doby přijímá.

Nyní si připomeňme tu skutečnost už zmíněnou, že jsou dva druhy vzpomínky, jedna vyplývající z vnějšího opakování vjemu, a druhá vyvolávaná z duše silou já, bez vnějšího opakování. Co musí nastat, když já zrcadlí minulé události? Můžeme říci, že když přijmete vnější vjem skrze nějaký obraz, který jste předtím viděli a se kterým se setkáte podruhé nebo potřetí, vyzařování paprsků zrcadlení z druhé strany, je tím takovým způsobem zadrženo, aby bylo působeno na vnitřní duševní zrcadlo. Co když žádné opakování vnějšího vjemu nenastane? V takovém případě samo já musí nashromáždit to, co má být zrcadleno dovnitř, což znamená, že musí vytvořit náhradu za to, co je jinak způsobené vnějším vjemem.

Čím je toto já v první řadě, jak se jeví ve fyzickém lidském životě? Je to vnitřní náplň éterného těla. Proto musí být samo proměněno v zrcadlo, uvnitř éterného těla, a to se odehrává tím, že se éterné tělo ohraničí. Vzhledem k vašim vnějším smyslovým vjemům, jste z důvodu bytí ve fyzickém těle oddělení, a to je způsobeno tou skutečností, že to, co žije v éterném těle, může být zrcadleno. Nicméně zde musí být další síla plně zodpovědná za to, co si svobodně vybavujete. Éterné tělo musí mít jakousi slabou vrstvu, jako nějaké zrcadlo, a to nastavené vzpomínkám, které jsou dále vyvolávány novými dojmy ze smyslových orgánů, fyzickým tělem.

Za nepřítomnosti něčeho činného zvenčí, musíme tuto vrstvu hledat jinde. Jedinou alternativou je zaměstnat jako jakousi pomocnou sílu to, co přichází k já v pravých úhlech, což je touha nebo proud tekoucí k nám. To použijeme jako vrstvu na zrcadlo. Pouze vhodným posilováním astrálního těla můžeme vyvolat sílu touhy, a vyvinout z já sílu, schopnou vyvolat v naší paměti ty představy, které se jinak odmítají objevit. Pouze posílením já, tak jak se vyjadřuje ve fyzickém světě, jsme schopni skutečně použít toho proudu tekoucího z budoucnosti, a učinit z něj povrch zrcadla. Výhradně zesilováním já, tím že z něho učiníme mistra toho, co k nám přichází z budoucnosti (astrální tělo), můžeme udělat cokoli s představami, které se odmítají zrcadlit, odmítají se nám vzdát. Když si nedokážeme vyvolat nějakou představu, tak je to proto, že naše touha postrádá potřebnou sílu. Musíme si vypůjčit, abychom byli schopni tu představu zrcadlit.

Posílení já se může odehrát dvěma způsoby. Například v každodenním životě prožíváte věci prostě následující v nepřetržitém proudu zkušenosti. Když zvoní zvon, tak slyšíte nejdříve jeden tón, pak druhý, třetí a tak dále, po pořádku; v divadle slyšíte různé části za sebou, pak je konec. S vašim já žijete v nepřetržitém proudu éterného těla, ale když systematicky rozšíříte svoji zkušenost o protější proud života, tak následujete astrální proud. Například, když si večer vybavíte události dne v obráceném pořadí nebo recitujete Otčenáš pozadu. Pak nesledujete obvyklý proud já, ve kterém žijete, protože já vyplňuje éterné tělo, ale ten opačný

proud, a důsledkem je, že si včleníte síly astrálního proudu. To je výjimečně dobré cvičení pro posilování paměti.

Pro stejný účel můžeme cvičit ještě jiné cvičení. Pokud někdo trpí obzvláště slabou pamětí, tak může proti tomuto stavu bojovat tím, že zkouší s veškerou svou silou zaobírat se něčím, co dělal v mládí. Předpokládejme, že je mu čtyřicet a pustí se do čtení knihy, která ho nadchla, když mu bylo patnáct. Když vydrží zkoušet se do ní nábožně zahloubat s pocitem toho dřívějšího času, tak vytáhne sílu z toho zpětně tekoucího proudu. Vyvoláte-li si ty stejné skutečnosti, které jste dělali v minulosti, tak se tento proud z budoucnosti dostává do vaší moci. Proč si například chce starý muž připomínat věci, kterými se zaobíral ve svém mládí?

Takové uvažování nám může ukázat, že ve skutečnosti se naše já musí posílit z tohoto astrálního proudu, který teče, aby se setkal s éterným proudem, pokud to má posílit paměť. Kdyby se takovým věcem věnovala pozornost při vyučování, tak by to mělo velice prospěšný účinek. Například by sedm školních tříd mohlo být uspořádáno tak, že by čtvrtá třída byla jakousi střední třídou. V páté by se v modifikované formě opakovalo, co se studovalo ve třetí, v šesté ty předměty, které se vyučovaly v druhé třídě a v sedmé to, co se učilo v první. To by byl excelentní způsob na posílení paměti, a kdyby lidé něco takového uvedli do praxe, tak by viděli, že názory tohoto druhu pocházejí ze zákonitostí, které řídí život.

Z toho všeho si můžeme povšimnout, že v naší představě já, v našem vnímání já, máme něco, co musí nejprve vzniknout. Začíná to v raném dětství skrze vnitřní zrcadlení éterného těla. Není divu, že v noci nemáme žádnou představu já, protože když je já venku v prostoru během spánku, tak se přirozeně nemůže zrcadlit v éterném těle. To je důvodem, proč se musí v noci ponořit do nevědomí.

Éterné tělo je proudem tekoucím nepřerušeně v čase, a během času přijímá představu já díky té okolnosti, že to, co proudí vpřed v éterném těle, je osvětleno z druhé strany astrálním tělem. Všechno, co máme v cestě této představě já, je výlučně v éterném těle; je to pouze celé éterné tělo viděné zevnitř, zrcadlící se uvnitř sebe. V éterném těle je aktivní pouze představa já, ne já samotné. Co je to já? Je to síla úsudku vstupující kolmo dovnitř. Pokud chcete porozumět já, tak se nesmíte obracet k vnímání já, ale k usuzování. Ve vztahu ke všemu ostatnímu je usuzování nezávislé, ale musíme jasně rozlišovat mezi představováním a usuzováním. "Červená" není soud; usuzování přestává u smyslového vnímání. Nicméně, ve chvíli, kdy je pronesen verdikt "červená je" - když "červená" je podpořena "bytím" - já se povzbudí, takže usuzování směřuje k duchovnu. Když já vynáší úsudek založený na vnějších vjemech, tak ty vjemy jsou objekty soudu.

Nuže, pokud je já bytostí oddělenou od všech svých představ a vjemů, stejně tak od sebevnímání (právě tak jako zrcadlený obraz není identický se zrcadleným předmětem) a

pokud je také hybnou silou vlastního vnímání, tak jako ve všem usuzování, tak já cítí samo sebe jako vládce nezávislého na vnějším vnímání. To se děje v tu chvíli, když nemáte představu já, ale když pronesete soud "já je". Tím vyplňujete usuzováním kapacitu toho, co jinak žije v "já" aniž by to dosáhlo vědomí. To, co bylo předtím prázdnou bublinou, je nyní naplněno silou úsudku, a když tak já samo sebe vyplní, tak je v usuzování zahrnutý duch.

Připomeňme si, že usuzování je činností duše, vnitřní činností; tyto činnosti povstávající uvnitř, ve vnitřním životě duše; vedou k představám. Představa já je jednou z představ, které se objevují. Pravda, zjišťujeme, že představa já vede k pojmu já, ale kromě toho se o já nic nedozvídáme. Co jsme se dozvěděli je, že představa já, ačkoli má stejný charakter jako jiné představy přicházející z fyzického světa, nemůže pocházet z tohoto vnějšího světa, z fyzického světa. V tomto případě, a protože usuzování, které je jedním z prvků duševního života, musí být možné použít i na já, tak z toho vyplývá, že já musí vstupovat do duševního života z druhé strany. To je nezvratný důkaz toho, že když pojem "červený" přichází do duševního života zvenčí a je spojený se soudem, tak něco v já přichází z druhé strany a jedná stejně.

Když říkáme "já je", tak přijímáme vjem z duchovního světa a spojujeme jej se soudem. "Červená" odpovídá fyzickým podmínkám existence. K soudu "červená je" jako takovému, může dojít pouze uvnitř duševního života skrze působení fyzického světa. "Já je" přichází z druhého směru; takže říkáme, že tento vjem přichází z duchovního světa. "Já je" je skutečností duchovního světa, stejně tak jako "červená je" je skutečností fyzického světa.

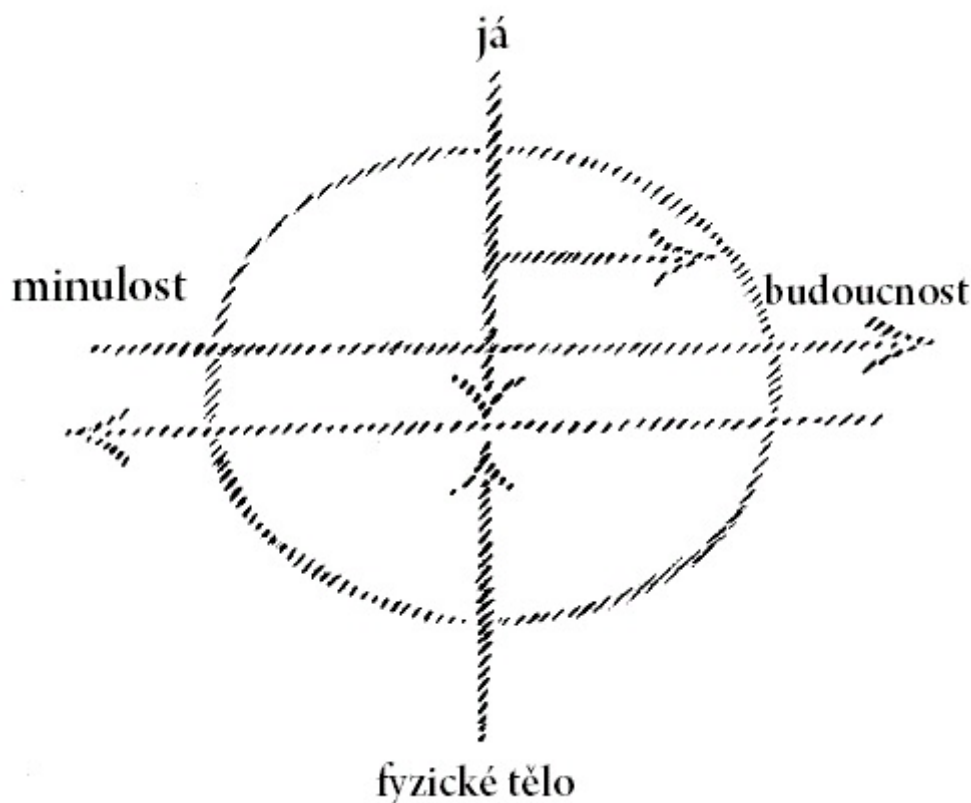
Jazyková zvyklost vyjadřuje toto přicházení z druhé strany tím, že vymění "je" za "jsem": Já jsem. Já může být přiznáno bytí pouze tehdy, když může být spojeno se soudem; když tak, jako v případě "červené", něco vstupuje do duše, tak to může být označeno soudem, stejně tak, jako něco přicházející z fyzického světa.

Když nyní nakreslím čáru naznačující čtvrtý směr, zdola nahoru, tak nebudete překvapeni, že to znázorňuje fyzickou sílu. Graficky znázorněno, vjemy z fyzického světa postupují zdola nahoru a projevují se v duši jako smyslové vjemy. Na jedné pláni si oponuje já a jeho tělesné fyzické smyslové orgány, na druhé pláni proudy éterného a astrálního těla. Když je já v kontaktu s fyzickým tělem skrze oko, ucho atd., tak přijímá vjemy z fyzického světa. Ty jsou pak dále nesené v duši, protože je zde vědomí, které střídavě vyvstává během nárazu éterného a astrálního těla navzájem. Celý obrázek ukazuje, že poměrně dobré schéma spolupráce různých světů v lidské duši můžeme získat o oponování já a fyzického těla na jedné rovině, a potom v pravých úhlech k tomu o éterném a astrálním těle.

Tímto schématem se pro vás vyřeší nesčíslné množství hádanek, když se jím budete důkladně pracovat. Uvidíte, že přesně tento kříž, obklopený kruhem, vám dává dobrý obraz duševního života, a jeho ohraničení dole fyzickým a nahoře duchovním světem. Nyní si musíte představit proud času a musíte dojít k představě, ne něčeho, co proudí hladce dál, ale setkává se se životem smyslů.

Musíte poznat, že život já může být pochopen pouze tak, že myšlenka naráží v pravém úhlu do proudu času. Když to budete mít na paměti, tak snadno pochopíte, že naprosto rozdílné síly se setkávají v naší duši. Naše duše je takříkajíc jeviště, kde se setkávají síly z mnoha směrů.

Jako příklad si vezměte někoho, v kom převládá usuzující já. Bude shledávat obtížným obohatit abstraktní pojmy vhodným tělem, aby mohly působit přímo do citění; to je člověk jako Hegel, který je silný v usuzování, ten nepodá snadno to, co mluví k pocitům. Na druhé straně ten, jehož každý sklon vypravuje o bohatém astrálním životě, kdo je plný zájmů, které proudí proti nepřetržitému proudu fyzického života, ten přinese s sebou do světa dar pro živoucí pojmy, protože je otevřený proudu přicházejícímu z budoucnosti.

Nebude se projevovat na fyzické pláni jako muž myšlení, ale spíše bude prokazovat schopnost pohotově odít své vnitřní zážitky do slov, která silně mluví k lidem. Takovým člověkem byl Goethe.

Když uvažujete o tom, jak člověk přenáší z předchozího vtělení sklony k jednomu nebo druhému proudu, tak si musíte představit v Goetheově duši onu náchylnost pro proud tekoucí z budoucnosti. Když se sám tomuto proudu poddá, tak úplně přirozeně shromažďuje ideje z budoucnosti jako živoucí pojmy. Jednou Goethe dovolil, aby toto všechno přišlo do konfliktu s tím, co získal v tomto vtělení, s nedávno získanými představami věčného těla a výsledek je to, co jsme označili jako bezcenné v jeho básni *The Wandering Jew*.

Na druhé straně, když Hegel přináší s sebou dar mocného extrahování pojmů ze svého usuzování, tak zápolí s proudem, který plyne z budoucnosti do minulosti. Skutečností je, že neustále stavíme naše já do takového místa, abychom pokryli ten nepřetržitý proud. Já jej pokrývá a nechává onen proud nekončící touhy, aby se s ním setkal a do tohoto ohniska my zíráme jako do zrcadla.

Mohl jsem vám citovat pouze málo z nekonečné oblasti psychosofie, ale najdete odpovědi na mnoho hádanek ze života, když budete brát v potaz přítomnost nevědomých představ v éterném těle. Fyzické tělo je v neustálé komunikaci s éterným tělem a právě protože jsou představy nevědomé, tak mohou rozvinout svou živou činnost směrem k fyzické straně. Mimoto právě přesně ty představy, které naše vědomí není schopno vyvolat z našeho nevědomého duševního života jsou tak nezměrně destruktivní; vyvíjejí ničivé síly, které pronikají naši tělesnost. Je skutečností, že něco, co člověk zažil ve věku deseti nebo dvanácti let a naprosto zapomněl - něco, co je neschopný vyzvednout do vědomí, protože já postrádá dostatečnou sílu - pokračuje v činnosti v jeho éterném těle a může poškodit jeho zdraví. To znamená, že v éterném těle žijí představy, které mohou zapříčinit nemoc.

Když to víte, tak také víte, že existuje lék. Ten spočívá v tom, že uloupíme těmto představám jejich sílu tím, že je vychýlíme do jiného směru. Můžete pomoci trpícímu, pokud to není schopen učinit sám, že ho zahrnete asociacemi, které tyto představy přivedou do vědomí. To vykoná velmi mnoho. Skutečně je možné přinést osobní pojmy do jeho vědomí a tak vyvolat zdraví dávající síly.

Někteří z vás řeknou, že taková záležitost se již v současnosti osvědčila a vskutku, existují psychiatrická léčení, která spočívají v dalším vyvolávání představ. Nemohu zde zmínit jméno té školy, kterou mám na mysli, protože jejím cílem je odkrývat pouze představy ze sexuálního života - představy, na které se záležitost, o které zde diskutujeme, nevztahuje. V takových případech to není k ničemu a z toho důvodu Freudovská škola ve Vídni vytváří výsledky, které jsou přesným opakem toho, co je záměrem.

Shrnuli jsme to, že když člověk pracuje svědomitě a srozumitelně při pozorování života na fyzické pláni, tak znalost získaná na psychosofické cestě potvrdí to, čeho dosáhne jasnovidným výzkumem, ale ten posledně zmíněný nehledá skutečnosti, aby viděl zda se shodují s podmínkami na fyzické pláni. Naopak, jasnovidec je často sám překvapen, když nachází výsledky svých výzkumů tak krásně stvořené venku na fyzické pláni. Kdyby to bylo obráceně, tak by ten postup stěžil přinesl správnou informaci. Výzkum uskutečněný pouze na fyzické pláni inklinuje k seskupování věcí špatnou cestou a s fakty se setkává jakoby s fackou na tvář. Doufám, že jedním ze základních dojmů, který jste získali z těchto přednášek je ospravedlněná důvěra v jasnovidné bádání.

Proto navíc k tomu všemu co vám říkám z jasnovidných zdrojů, cítím bolest, když obracím čas od času vaši pozornost věcným způsobem k zákonům fyzické pláně, protože jsme na tuto

plán umístění, abychom se ji naučili znát. Máme dvojnásobnou povinnost. Na jedné straně musíme studovat fyzický svět do kterého nás velké světové síly neumístili náhodně, a musíme se s ním skutečně ztotožnit nepředpojatým myšlením. Na druhé straně jsme již dospěli do stádia vývoje lidstva, ve kterém si uvědomujeme, že už dále nemůžeme zvládat fyzický svět bez pomoci duchovního bádání. Věda musí nevyhnutelně chybovat bez duchovní vědy jako průvodce, který ukáže směr přístupu ke všemu, co se lze naučit fyzickým zkoumáním. Fyzické zkoumání od svého založení na přelomu patnáctého a šestnáctého století nevyhnutelně zůstalo v centru zájmu; nyní je čas zralý pro jiný druh výzkumu, aby zasáhl a ukázal směry přístupu. Pokud se tomu duchovní vědec nebude pouze učit, ale bude to řadit mezi svoje povinnosti, tak naplní požadavky naší doby, jmenovitě rozšířit své přesvědčení, že máme pevný základ ve fyzickém světě. Určitě každému, kdo pochopil ideu astrálního proudu směřujícího z budoucnosti, na této věci záleží. Že je to pravda jsem vám již prokázal na mnoha skutečnostech.

Pouze jeden z psychologů současnosti, ačkoli bez znalosti duchovní vědy, se přiblížil vybraným školením ke studiu duše. Je to Franz Brentano. Zavedl psychologii v šedesátých letech osmnáctého století a ačkoli to, co dělal, nebylo víc než jen akademické spekulování, tak to byly první dětské krůčky v nauce o touze, cítění a usuzování. Co říká je všechno pomýlené, ale významný je směr. Bylo by to v pořádku, kdyby nebylo jeho naprosté neznalosti sebemenší duchovní souvislosti. První díl jeho práce vyšel na jaře 1874 a druhý byl očekáván na podzim toho stejného roku, ale do dnešních dní (1910) se nic neobjevilo. Dostal se do nesnázi a z těchto přednášek pochopíte proč. Už naznačil, co bude ten druhý díl obsahovat; měl v úmyslu zaobírat se já, nesmrtností. Proud duchovního výzkumu ale nedokázal poznat ani z druhé strany; prvek, který by přinesl ovoce nenastal. Franz Brentano žil jako dítě své doby, což znamená, že začal seskupovat fakta do skupin, takže se nemohl dostat dál. Nyní žije ve Florencii, starý muž.

Wundt také napsal psychologii, ale není to nic víc než spleť pojmů. Ze skutečného obsahu duševního života to neobsahuje nic než autorem předjímané názory. Takoví lidé mlátí prázdnou slámu, dokonce při zacházení s psychologií národů a jazyků. Všechny vědy skončí v podobně slepé uličce dokud nepřijde něco, co se s nimi setká z duchovní strany.

Moji milí přátelé, spojili jste se s proudem, ve kterém se vaše množství znalostí může zvětšit, když si uvědomíte vaši současnou znalost jako karmickou skutečnost. Takovým způsobem jste dorazili na křižovatku, na výhodné postavení, ze kterého je jasně zřetelné, že energická spolupráce v této práci je úkolem, který vám umožní v nynější nebo další inkarnaci sloužit lidstvu. Nepřemýšlejte o tom jako o nějakém abstraktním ideálu, ale stále se k tomu dál vracejte praktickým způsobem. Tahle práce musí být učiněna tak, aby přinesla ovoce.